

Remiss SOU 2021:77
15 feb -22

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar på betänkandet SOU 2021:77 Från kris till kraft, Återstart för kulturen

Riksteatern utgör remissinstans för betänkandet SOU 2021:77 Från kris till kraft, och lämnar följande synpunkter.

Inledande perspektiv

- Riksteatern är en scenkonstinstitution och en folkrörelse med 21 regionala och 224 lokala teaterföreningar. Riksteatern har en stor publik som varje år nås av en mångfacetterad scenkonst för alla i hela Sverige. Det pågår ett kontinuerligt arbete som förbättrar jämlikheten inom kultursektorn, människors delaktighet i kulturlivet, och villkor och förutsättningar för yrkesverksamma konstnärer inom teater-, dans-, och cirkuskonsten med tekniker och kreatörer i kulturens ekosystem.
 - Utifrån utredningens syfte att möjliggöra ett starkt, hållbart och oberoende kulturliv i alla delar av Sverige måste en återstart innehålla incitament till både bidragsgivare och organisationer att sätta mål och följa upp arbetet att förbättra jämlikheten.
- Riksteatern delar utredningens övergripande beskrivning av de strukturella problemen och framhäver:
 - Det ideella arrangörskapet inom scenkonsten är motorn för att skapa möjligheter för konstnärer och kulturarbetare att försörja sig och nå ut till en publik i mindre orter och glesbygd.
 - De skillnader som fanns före pandemin med grupper av människor som deltog i mindre utsträckning i kulturlivet, i glesbygd och mindre orter, minoriteter, barn och unga, kan ha accentuerats och kräver en förnyelse av den offentligt finansierade kulturen för att flytta fram positioner.
- Riksteatern konstaterar behovet av ökade insatser, både förstärkningar i ekonomin genom offentliga resurser och ökad kunskap om kulturens ekosystem, är nödvändig eftersom de kulturpolitiska målen inte uppnås utifrån nuvarande finansiering, styrning och organisering.

Förslagen

Sammanfattning

- Riksteatern ställer sig positiv till förslag 7.2.2, återstart och utvecklingsstöd, med förbehåll.
- Riksteatern ställer sig negativ till förslag 7.2.3, kulturcheckar.

- Riksteatern vill gå längre med förslagen 7.3, långsiktig förstärkning, som sammanlänkas med förslagen 7.8, stärk kulturskolan och kultur i skolan samt 7.10, att utveckla kulturpolitikens inriktning.
- Riksteatern vill gå längre med förslagen 7.9, breddat deltagande och minska snedrekryteringen i kulturlivet.
- Riksteatern ställer sig bakom utredningens bedömning att tillvarata digitaliserings möjligheter, 7.6, med tillägg att digitaliseringen betraktas som ett komplement och en utökad verksamhet för att tillgängliggöra scenkonsten över hela landet.

Riksteatern har inte synpunkter på övriga förslag.

Förslagen för kulturens återstart (7.2)

Förslaget **återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor (7.2.2)** på 225 miljoner kronor för 2022–2023 bedöms vara ett belopp i underkant med tanke på vinterns restriktioner och nya krisstöd. Vidare menar Riksteatern att medel med syfte att upprätthålla kultursektorns grundläggande infrastruktur bör fokusera på arrangörskap, arbetsmetoder för breddat deltagande, förnyelse och utveckling. Motivet för denna prioritetsordning är att satsningar på arrangörskap och breddat deltagande bedöms ha goda effekter på kulturens återstart, både ekonomiskt och strukturellt. Betydelsen av samverkan och digitalisering ska inte förminska men bedöms inte ha lika stor effekt. Denna prioritetsordning kan med fördel även användas för förstärkningar av arrangörsfrämjande i samverkansmodellen, **förslag 7.3.3**, med fokus på lokala och regionala utmaningar.

Riksteatern ställer sig negativ till förslaget **kulturcheckar som stimulansstöd (7.2.3)**. Betänkandets bedömning är att fler kommer ta del av kulturens fysiska arenor när priset på biljetter inte är den avgörande faktorn för kulturkonsumtionen. Riksteatern bedömer att utifrån hur ojämnt deltagandet ser ut inom kulturområdet krävs det fler insatser än ersättning av biljettpriser för att fler ska ta del av konst och kultur. Genom att förbättra arrangörernas möjligheter att arbeta med publikutveckling utifrån lokala och regionala förutsättningar skapas arbetsmöjligheter för yrkeversamma konstnärer, tekniker och kreatörer.

Riksteatern föreslår att de föreslagna 585 miljoner kronor riktas till två prioriterade grupper. Den ena gruppen består utav arrangörsledet för livemusik, scenkonst, bild och form, och upplevelser. Aktörerna i arrangörsledet är motorn för efterfrågan inom kultursektorn. De skapar sysselsättning för konstnärer och kulturarbetare. Den andra gruppen är nyutexaminerade yrkespersoner från de konstnärliga utbildningarna, både konstnärer, scentekniker och andra kreatörer. Stöd till återväxten och resurspoolen i kulturens ekosystem är avgörande för att återta tappat av yrkesverksamma. De föreslagna 585 miljoner kronor kan styras mot dessa två grupper med krav som tydligt adresserar utmaningar om breddat deltagande, snedrekryteringen i branschen samt stärkande av den lokala infrastrukturen i mindre tätorter och glesbygd.

Långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar (7.3), Stärk kulturskola och kultur i skolan (7.8) och utveckling av kulturpolitikens inriktning (7.10)

Riksteatern understryker att det krävs en långsiktig förstärkning på aktörer i det fria kulturlivet inte minst inom dans- och cirkusområdena. Riksteatern delar utredningens bedömning av behovet av en förstärkning av Kulturrådets bidrag till riksorganisationer inom civilsamhället. Riksteater ser dock ett stort behov att detta samverkar med kommunalt och regionalt stöd till, och ett långsiktigt engagemang för det ideella kulturlivet. Riksteatern

tillstyrker också utredningens förslag om en långsiktig förstärkning av den statliga finansieringen kultursamverkansmodellen samt förstärkning av kulturskolan och kultur i skolan.

Den långsiktiga förstärkning utredningen föreslår behöver gå hand i hand med en kunskapsfördjupning och faktabaserad kartläggning av den strukturella problematik som utredningen pekar på inom de olika utvecklingsområdena i betänkandet. Dagens kulturpolitiska system, med dess aktörer, misslyckas nå en bred publik från alla samhällsgrupper i Sverige samtidigt som yrkesverksamma inom sektorn representerar en viss samhällsgrupp. Kultursektorns ekosystem präglas av ojämlikhet mellan den enskilde konstnären och frilansarens otrygga arbetsliv och institutionens stabilitet. Det fria kulturlivet agerar utifrån projektfinansiering och bidragsansökningar. De privata aktörerna agerar utifrån ett beroende av biljettintäkter. Den offentligt finansierade kulturen visar en otillräcklighet att tillgängliggöra kulturen för alla i Sverige. Skillnaderna för kulturen i storstäderna, de mindre tätorterna och glesbygden är lika stora som mellan innerstaden och stadsdelar med socioekonomiskt starka hushåll, andra stadsdelar och förorter. Denna problematik återspeglas i utmaningarna för de små kommunernas arbete med det ideella kulturlivet, kulturskolan och kultur i skolan som präglas av snedrekrytering och svårigheten att främja en jämlik tillgång till både scenkonst och kulturskoleverksamhet i hela landet.

Riksteatern delar betänkandets analys av samverkansmodellen i avsnitt 3.2.4 men menar att förslag **7.10.2, kultursamverkansmodellens utveckling**, hänger samman med den större problembilden Riksteatern framför ovan. Riksteatern är del av samverkansrådet och bedömer att samverkansmodellen har haft stor betydelse för kultursektorns utveckling inom flera området. Drygt 10 år efter kultursamverkansmodellens införande kan det finnas skäl att göra en översyn av modellen. Riksteatern föreslår dock att uppdraget att undersöka kultursamverkansmodellens eventuella utveckling ska ingå i en kulturutredning med ett bredare uppdrag.

Riksteatern föreslår att regeringen tillsätter en kulturutredning med utgångspunkten att de kulturpolitiska målen inte uppnås utifrån rådande finansiering, styrning och organisering.

En sammanhållen kulturutredning som ges ett brett parlamentariskt mandat till en skarp utvärdering av nuvarande kulturpolitiska system och måluppfyllnad är önskvärd. Kulturutredningen kan även bl.a. adressera betänkandets förslag om en kulturskolelag, samverkansmodellens utveckling, reformering av flernivå styret och ansvarsfördelningen mellan staten, regioner och kommuner.

Breddat deltagande och minska snedrekryteringen i kulturlivet (7.9)

Breddat deltagande och minskning av snedrekrytering är av stor vikt för att återstarten av kulturlivet får den relevans, kraft och engagemang som krävs. Det är både en demokratifråga, en mänsklig rättighet genom artikel 27, och det är ett kulturpolitiskt mål att alla ska kunna vara del av kulturlivet. Utredningen återkommer till välkända brister som tidigare rapporter och studier visat - att alla i Sverige inte är en del av det kulturlivet och att detta kulturliv inte med samma villkor finns att tillgå i hela landet. Riksteaterns kongress 2019 beslutade om ökade satsning på jämlikhet utifrån denna insikt. Arbetet har resulterat i fördjupad kunskap om problematiken, nya frågor upptäckts, utmaningar identifierats och arbetsmetoder utvecklats. Utifrån lärdomarna kan Riksteatern konstatera att det går göra något åt situationen med en uthållighet och långsiktighet.

Breddad delaktighet och snedrekryteringen är en samhällsutmaning där kultursektorn behöver kontinuerligt arbeta med en komplexitet som tar tid och resurser. Riksteatern

menar att det inte enbart är bristen på kunskap som är hinder. Vi ser även att det saknas incitament att förändra, att kunskap inte är tillräckligt spridd och det finns få exempel på erfarenhets- och forskningsbaserad praktik.

Betänkandets **förslag 7.9.1** att Myndigheten för kulturanalys får i uppdrag att kartlägga och analysera hindren bedömer Riksteatern vara otillräckligt. Myndigheten för kulturanalys bör få ett skarpare uppdrag som utvärderar hur bidragsgivande myndigheter, institutioner och kulturaktörer, agerar idag och söker en förklaring till detta läge vi befinner oss i.

Även i betänkandes **förslag 7.9.2** vill Riksteatern gå längre där ett antal arbetsseminarier bedöms vara en otillräcklig åtgärd. Att adressera breddad deltagande och snedrekryteringen är komplext och kräver att fler parter tar ett ägarskap. Här ser Riksteatern att samverkansrådet kan ta en större och starkare roll att utforma incitament, målsättningar, åtgärder och utvärderingar för att adressera problematiken.

Norsborg, 2022-02-15

Karin Thomasson, ordförande

Magnus Aspegren, VD